

Metodický pokyn č. 2/2012

Pravidla pro zakládání a údržbu ovocných sadů Vegetační pokryv sadů Meziřadí vinic Krajinné prvky v režimu ekologického zemědělství

Určeno:

Kontrolním subjektům (KEZ o.p.s, Biokont CZ, s.r.o., ABCERT AG, organizační složka).
Osobám podnikajícím v ekologickém zemědělství.

Pravidla zakládání a údržby trvalých kultur vycházející ze současné legislativy:

Nařízení Rady č. 834/2007

článek 5 - Zvláštní zásady vztahující se na zemědělskou produkci:

„Kromě obecných zásad uvedených v článku 4 se ekologické zemědělství řídí těmito zvláštními zásadami: písm. f) péče o zdraví založená na preventivních opatřeních, jako je výběr vhodných druhů a odrůd odolných vůči škůdcům a chorobám, vhodné střídání plodin, mechanické a fyzikální způsoby a ochrana přirozených nepřátel škůdců.“

Tyto zásady dále rozvádí článek 12 - Pravidla rostlinné produkce:

„písm. g) prevence škod způsobených škůdci, chorobami a plevely je založena především na ochraně přirozenými nepřáteli, volbě druhů a odrůd, na střídání plodin, pěstitelských postupech a termálních procesech;

písm. i) pro produkci jiných produktů než vegetativního rozmnožovacího materiálu lze používat pouze ekologicky vypěstovaný rozmnožovací materiál. Za tímto účelem musí být rodičovská rostlina v případě vegetativního rozmnožovacího materiálu pěstována v souladu s pravidly stanovenými v tomto nařízení po dobu minimálně jedné generace, nebo v případě trvalých plodin po dvě vegetační období.“

Na použití neekologicky vypěstovaného rozmnožovacího materiálu může Komise povolit udělování výjimek (viz článek 22 nařízení) v případech „ písm. b) jsou-li nezbytné v zájmu zajištění přístupu k vegetativnímu rozmnožovacímu materiálu, pokud tyto zdroje nejsou na trhu dostupné v ekologické podobě.“ Zároveň „odst. 2 Výjimky se omezují na minimum a jsou případně časově omezené.“

Nařízení Komise č. 889/2008

Ochranu před škůdci, chorobami a plevely a jejich potírání a hubení dále rozebírá článek 5, odst. 1.: *„Pokud rostliny nemohou být náležitě chráněny před škůdci a chorobami opatřeními podle článku 12 nařízení č. 834/2007, lze v ekologické produkci používat pouze produkty uvedené v příloze II tohoto nařízení. Hospodářské subjekty si musejí uschovat písemný doklad o nutnosti použít takový produkt.“*

Odst. 2. „*U produktů používaných v pastích nebo rozprašovačích, kromě feromonových rozprašovačů, zabraňují pasti a/nebo rozprašovače proniknutí látek do životního prostředí a zabraňují jejich kontaktu s pěstovanými plodinami. Pasti musejí být po použití sebrány a bezpečně zlikvidovány.*“

Použití vegetativního rozmnožovacího materiálu nezískaného ekologickým způsobem produkce (při použití výjimky dle čl. 22) upravuje článek 45, odst. 1:

„*písm. a) lze používat vegetativní rozmnožovací materiál z produkční jednotky v období přechodu na ekologickou produkci*“;

„*písm. b) pokud nelze použít písmeno a), mohou členské státy povolit používání vegetativního rozmnožovacího materiálu z konvenčního zemědělství, pokud není k dispozici ekologický vegetativní materiál.*“

Zákon č. 242/2000 Sb.

Nepoužití k ochraně před škůdci, chorobami a plevele přednostně preventivních, mechanických a fyzikálních postupů a porušení dalších podobných ustanovení evropských předpisů legislativy ekologického zemědělství je dle §33a písm. o) chápáno jako správný delikt.

Jako nezbytná preventivní opatření při údržbě ekologických sadů jsou chápána mimo jiné:

- povinné obhospodařování mezi/pod stromy – zajištění souvislého vegetačního pokryvu v sadu. Pokud je pokryv travnatý, musí být minimálně 1x ročně posečen, mulčován (nejpozději do 15.8.), nebo spásán, a to i pod korunami stromů. Pokryv může být přerušen pro nedostatek vláhy, z důvodu zapravení organické hmoty, nebo regulace plevelů, nebo pokud je to v souladu s pěstitelskou technologií v sadu (pěstování dalších plodin, apod.)
- povinná údržba stromů v sadu, spočívající v udržovacím řezu, odstranění podrůstající podnože (nebudou výmladky/odnože starší 1 roku), v případě dodatečné výsadby individuální ochrana stromků proti okusu a zajištění opory
- umístění hnízdních budek v sadu, jejich pravidelná údržba
- zakládání a údržba míst pro úkryt a reprodukci dravého hmyzu (např. příbytky ze starých trámů a klád s navrtanými dírami, a úkrytů pro drobné živočichy, např. hromady kamení)
- povinné sklizení produkce pro přímý konzum, zpracování nebo zkrmení, a úroda ze sadu musí být odstraněna, nebo zmulčována a zapravena vhodným způsobem do půdy.

Jako nezbytná preventivní opatření při zakládání ekologických sadů jsou chápána:

- musí být zohledněna vhodnost stanoviště s ohledem na typ a druh výsadby (nevhodné klimatické podmínky, půdní podmínky, zamokření),
- musí být prováděna základní preventivní opatření (rozčlenění do menších bloků, obklopení doprovodnými dřevinami a bylinnou vegetací)

- zajištění individuální ochrany stromů proti okusu a vytloukání
- zajištění opory stromů (kůl, pomocná konstrukce apod.).

V současné době podle platného znění legislativy není nutné žádat o výjimku na sadbu a vegetativní rozmnožovací materiál pro výsadbu, dosadbu a úpravy sadů a vinic, a to po dobu platnosti tohoto metodického pokynu.

Meziřadí vinic

Ekologická vinice dle posledních výzkumů přispívá výrazně v tvorbě biodiverzity, a to především, je-li v interakci s přílehlou chráněnou krajinnou oblastí nebo přírodní rezervací.¹

Ministerstvo zemědělství považuje osevní materiál získaný z nejbližší přírodní rezervace posečením druhově rozmanitých luk a navežený do meziřadí sadu nebo vinice s účelem založení meziřadí stejné druhové skladby, za materiál, který je v souladu s Nařízením Rady č. 834/2007, článek 12, odstavec 2, a tedy za rovnocenný ekologicky vypěstovanému. Biovinař nebo biosadaři kontrole prokáže, odkud seno svezl (např. potvrzení místního pracovníka CHKO nebo rezervace). Seno musí pocházet z vinohradu nejbližší rezervace nebo CHKO.

U ostatních osiv v biovinici se biovinař nadále řídí požadavky platné legislativy v oblasti ekologického zemědělství.

Vegetační pokryv v sadech

U sadů, které jsou zařazeny do kategorie „extenzivní“, a kde to technologie pěstování dovoluje, je možné meziřadí obhospodařovat jako ornou půdu v pásech. Agrotechnologická opatření k obhospodařování orné půdy v meziřadí stromů a šíře pásu orné půdy musí být taková, aby nedocházelo k poškozování kořenového systému stromů a škodám na kmenech. Na této orné půdě, která je tak vnímána jako vegetační pokryv sadu, je možné pěstovat polní plodiny, např. zeleninu a okopaniny. Veškeré obhospodařování a pěstování musí být v souladu s platnou legislativou v oblasti ekologického zemědělství. Produkci je možné certifikovat a uvádět na trh jako produkt ekologického zemědělství.

U sadů, které jsou zařazeny do kategorie „intenzivní“, je přípustný pouze travní nebo bylinný pokryv. Pro výsev travních a bylinných pokryvů v ekologických sadech platí platná legislativa pro ekologické zemědělství.

¹ Jako příklad lze uvést s vysokou korelací prokázané interakce biovinic na jižní Moravě s CHKO Pálava a CHKO Bílé Karpaty. Poslední výzkum, který provedla firma Biocont Laboratory, prokázal, že tato pozitivní interakce se projeví zejména, pokud biovinař v meziřadí vinice pěstuje stejné travní a bylinné druhy, které se vyskytují v přílehlé chráněné oblasti nebo rezervaci. Jako nejlepší praxe se pak ukazuje stav, kdy biovinař uzavře dohodu o odvozu posečené louky z oblasti, a toto seno rozveze po meziřadí vinohradu, kde se přirozeně vysemeňují. Ministerstvo zemědělství hodlá tuto pozitivní interakci podpořit s cílem zlepšování biodiverzity v oblasti, zejména ve vztahu k migraci motýlů a dalšího hmyzu.

Krajinné prvky v režimu ekologického zemědělství

Při osevu plochy krajinných prvků (obnova porostu) musí ekologický zemědělec použít ekologická travní nebo bylinná osiva a osivové směsi, a to i za předpokladu, že případná produkce z daného krajinného prvku nebude sklízena nebo jinak využívána, neboť se i u krajinných prvků jedná o pozemek, který je součástí ekofarmy.

Závěrečná ustanovení

Tento metodický pokyn nabývá účinnosti 2. 4. 2012.

Tento metodický pokyn nahrazuje metodické pokyny č. 1/09 a č. 4/10.

V Praze dne

Ing. Petr Jílek,
ředitel odboru environmentálního a ekologického zemědělství